

Zmena klímy si vyžiada obrie investície

Svet je na polceste k prekročeniu hranice otepľovania o dva stupne Celzia. Svetová meteorologická organizácia na začiatku budúceho roka s najväčšou pravdepodobnosťou oznámi, že rok 2015 bol najteplejší od začiatku meraní v roku 1850 a zároveň aj to, že od začiatku priemyselnej revolúcie vzrástla globálna teplota už o jeden stupeň.

O tom, ako spomaliť tento trend a neprekročiť limit 2 °C v týchto dňoch rokujú delegáti z prakticky všetkých krajín sveta na konferencii COP21 o klimatických zmenách v Paríži.

Nájsť spoločnú reč nebude podľa pozorovateľov jednoduché. Problémom sú tradične financie a rozdelenie bremena – teda, kto a akým dielom za boj proti klimatickým zmenám zaplatí. A zatiaľ nie je jasné ani to, ako ambiciózne ciele sa podarí stanoviť. Krajiny Európskej únie v Paríži vystupujú jednotne. Len minulý rok EÚ poskytla rozvojovým krajinám 14,5 miliardy eur na projekty spojené s rozvojom obnoviteľných zdrojov energie a mitigáciou dôsledkov klimatických zmien. Ďalšie dve miliardy eur na takéto projekty poskytla Európska investičná banka.

„Európska únia potvrdila svoju pozíciu globálneho lídra, pokiaľ ide o financovanie opatrení v oblasti zmeny klímy. Poskytujeme významnú finančnú podporu rozvojovým krajinám a budeme v tom pokračovať,“ uviedol ešte pred začatím konferencie Pierre Moscovici, komisár pre hospodárske a finančné záležitosti, dane a clá.

„Vonkajší svet nás hodnotí oveľa pozitívnejšie než my sami. Pre úspešný štart urobila Európska únia veľa. Európski lídri sa dohodli na jednom postupe. Cieľ znížiť CO2 do roku 2030 oproti roku 1990 o 40 percent je veľmi ambiciózny, rovnako ako zvýšenie podielu z obnoviteľných zdrojov o najmenej 27 percent,“ povedal podpredseda Európskej komisie pre energetickú úniu Maroš Šefčovič.

Konferencia COP21 sa začala optimisticky, keď azda všetci prezidenti a premiéri uznali závažnosť problému klimatických zmien a prisľúbili podieľať sa na ich zmiernení. Na boj proti globálnemu otepľovaniu vyzval aj americký prezident Barack Obama a jeho čínsky kolega Si Ťin-pching. USA produkujú 16 a Čína 30 percent všetkých emisií oxidu uhličitého, a preto ich postoj je kľúčový pre dosiahnutie dohody, o ktorú sa politici neúspešne pokúšajú už viac ako 20 rokov. „Sme prvá generácia, ktorá vážne pociťuje dôsledky zmien klímy, a posledná, ktorá ešte môže beh udalostí citelne ovplyvniť,“ povedal Obama.

Citlivým bodom rokovaní je tradične financovanie aktivít spojených s problematikou zmeny klímy. Na konferencii v Kodani v roku 2009 sa dohodlo vytvorenie Zeleného klimatického fondu, ktorý by mal byť hlavným zdrojom financovania. Zdroje v objeme 100 miliárd dolárov ročne od roku 2020 však zatiaľ nie sú jednoznačne definované a fond je odkázaný predovšetkým na dobrovoľné príspevky z verejných zdrojov. Európarlament nedávno vyzval členské štáty EÚ, aby sa dohodli na zvýšení príspevkov na financovanie klimatických záväzkov tak, aby bolo v celosvetovom meradle reálne dosiahnuť cieľovú sumu 100 miliárd amerických dolárov.

Nórsku premiérku Ernu Solbergovú upozornila, že 100 miliárd dolárov je skutočne veľká suma, no na dotácie pre fosílna palivá stále ide päťnásobne viac peňazí. Krajiny by sa preto podľa nej okrem poskytnutia financií do fondu mali zaviazat aj k tomu, že postupne ukončia dotovanie fosílnych palív. Na Slovensku sa to týka najmä podpory pre ekologicky škodlivé a ekonomicky neefektívne spaľovanie hnedého uhlia na výrobu elektrickej energie.

Pozitívom pre prechod k čistej energii však je, že cena obnoviteľných zdrojov energií kontinuálne klesá. Napríklad veterná turbína stojí 870-tisíc eur na jeden megawatt, kým v roku 2009 stála ešte 1,2 milióna eur. Za rovnaké obdobie klesla cena solárnych panelov o 65 percent. Takisto kilogram polysilikónu, ktorý sa používa na ich výrobu, dnes stojí 13 eur, čo je historické minimum. Preto aj rozvojové krajiny sú ochotnejšie investovať do obnoviteľných zdrojov. Príkladom je India, ktorá chce do roku 2022 zvýšiť produkciu solárnej energie päťnásobne.

Európske financie na boj proti klimatickým zmenám

- Za minulý rok EÚ a Európska investičná banka poskytli „klimatické financie“ v objeme 16,5 miliardy eur
- V roku 2020 má ísť na boj proti klimatickým zmenám až 20 percent európskeho rozpočtu
- Medzi rokmi 2014 a 2020 chce EÚ na tento účel zmobilizovať 50 miliárd eur
- Pre najchudobnejšie krajiny a malé ostrovy má ísť v rámci programu GCCA+ okolo 350 miliónov eur

Otázky a odpovede

Čo má byť cieľom konferencie COP21?

Podľa odborníkov, ak sa ľudstvo chce vyhnúť katastrofálnym dôsledkom globálneho otepľovania, musí zabezpečiť, aby priemerná teplota do konca tohto storočia nevzrástla o viac ako dva stupne Celzia. Na základe analýzy plánov jednotlivých krajín sa to však nepodarí dosiahnuť a teplota vzrastie o 2,7 až 3,7 stupňa. Existuje však šanca, že krajiny si v budúcnosti stanovia ambicióznejšie ciele. Dôležité bude najmä znížiť spotrebu fosílnych palív – ropy, uhlia, plynu.

Aká je súčasná situácia?

Napriek tomu, že počet obyvateľov planéty stále rastie, spotreba fosílnych palív už nerastie tak rýchlo ako v minulosti. Spotreba energie sa v minulom roku zvýšila o 0,9 percenta, čo je relatívne málo. V uplynulom desaťročí predstavoval nárast celosvetovej spotreby energie v priemere 2,1 percenta ročne.

Bude spotreba energie aj naďalej rásť?

V prognózach nadnárodných organizácií a veľkých korporácií nie sú žiadne náznaky poklesu spotreby energií. Napríklad Medzinárodná energetická agentúra (IEA) počíta s nárastom globálnej spotreby o tretinu do roku 2040, ropný koncern BP predpokladá nárast o 37 percent v rokoch 2013–2035. To predstavuje každý rok zvýšenie o 1,4 percenta. V týchto prognózach sú už zohľadnené možnosti úspor v priemyselných krajinách a zvýšenie energetickej účinnosti.

Prečo sa spotrebúva čoraz viac energie?

Jednoduchá odpoveď je, lebo pribúda ľudí. V priemyselne vyspelých krajinách sa spotreba energie síce nezvyšuje, no iné je to v rozvojových krajinách. Zatiaľ čo v súčasnosti žije na Zemi 7,3 miliardy ľudí, do roku 2040 by ich malo byť už deväť miliárd. Ďalší dôležitý trend je urbanizácia, pretože obyvatelia miest spotrebúvajú viac energie ako obyvatelia vidieka. Ľudia sú tiež čoraz bohatší. Pri náraste svetovej populácie o 30 percent sa výkonnosť globálnej ekonomiky zvýši do roku 2040 o 140 percent. Populácia tzv. strednej triedy by sa mohla do roku 2030 viac ako zdvojnásobiť na 4,7 miliardy ľudí, čo sa prejaví napríklad aj v náraste počtu automobilov. V roku 2040 ich budú takmer dve miliardy. To znamená, že počas 25 rokov pribudne každú sekundu nové auto. To všetko zvyšuje spotrebu energie.

Nahradia niekedy obnoviteľné zdroje energie fosílna palivá?

Vedci odporúčajú, aby ľudia v roku 2100 už vyrábali energiu len z čistých zdrojov. Či sa to podarí, je otáznosť. Podľa predpokladov Medzinárodnej energetickej agentúry (IEA) sa do roku 2040 investuje do obnoviteľných zdrojov energie okolo 7,4 bilióna dolárov. To je však len 15 percent z celkových investícií do zásobovania energiou vo svete. Obnoviteľné zdroje sa používajú hlavne na výrobu elektrickej energie. V doprave či chemickom priemysle sú fosílna palivá ťažko nahraditeľné.

Budujú sa stále uholné elektrárne?

Práveže áno a podľa prepočtov, ak sa dokončí výstavba všetkých plánovaných elektrární, tak neexistuje šanca, že sa otepľovanie podarí udržať pod 2 °C. Dokonca je možné, že teplota vzrastie až o 8 °C, čo bude znamenať koniec pre planétu, ako ju poznáme dnes.

Existuje vôbec šanca, že sa podarí dodržať 2-stupňový limit?

Všetci si to želajú, ale je to zrejme nereálne. To by sa totiž muselo do roku 2050 nevyťažiť 80 percent dostupného uhlia, polovica zásob zemného plynu a 30 percent ropy. A aj potom by bola šanca len 50-percentná.

V dokumentoch na stiahnutie nájdete EURACTIV ŠPECIÁL - Energetika v strednej európe.

Dokumenty na stiahnutie

- [Energetika v strednej Európe](#) (0.68 MB, PDF)